

La începutul lunii septembrie 1991 ne-a părăsit marea doamnă a teatrului românesc, Elvira Godeanu. Împlinise, în mai, 87 de ani și fusese sărbătorită, măcar de data aceasta, așa cum se cuvine. Participând la întâlnirea de la UNITER și apoi la cea din casa actriței, colaboratoarea noastră Ludmila Patlanjoglu a înregistrat câteva dintre ultimele gânduri și amintiri ale Elvirei Godeanu, pe care le publicăm ca un pios omagiu.

ELVIRA GODEANU — ULTIMELE GÎNDURI

Un spectacol insolit mutase pentru o seară teatrul în casa actriței Elvira Godeanu. Decorul: un interior elegant cu mobile stil, cu tablouri de artă, strălucit la intrare de chipul de bronz al amfitrioanei, imortalizat de sculptorița Milița Pătrașcu. Din distribuție făceau parte nume de prestigiu ale scenei românești: Dina Cocea, Irina Răchișteanu Șirianu, Tamara Buciuceanu, Leopoldina Bălănușă, Brîndușa Zaița Silvestru, Irina Petrescu, Simona Bondoc, Ilinca Tomoroveanu, Rodica Mandache, Anca Berechet, Ovidiu Iuliu Moldovan, Traian Stănescu, Adrian Pintea, regizorii Mihai Berechet, George Teodorescu, criticii Valentin Silvestru, Julieta Țintea, Ludmila Patlanjoglu, scriitorul Dinu Săraru. În rolul principal: marea artistă, care sărbătorea 87 de ani de viață și 50 de ani de teatru. S-au rostit cuvinte de dragoste și de prețuire, s-au evocat amintiri. Cu ochii în lacrimi, cu glasul vibrând, actrița Elvira Godeanu ne-a mărturisit:

«Este o clipă pe care am așteptat-o cu bucurie și m-a emoționat că au răspuns la invitația mea. Mi-au umplut casa de flori și mi-au creat o stare minunată pe care știu că n-o s-o mai trăiesc. Am simțit nevoia să-i am alături de mine în marea mea pasiune pentru teatru... Sînt fericită cu trecutul meu, cu ceea ce am făcut pe scenă sau în viață. Sînt fericită că am avut și această frumoasă zi. În această seară teatrul a venit la

NICOLAE BRANCOMIR

Era din rasa acelor actori care fac din teatru un crez de viață. A juca însemna pentru el a sluji, a oficia un ritual, cu bucurie și cu sentimentul răspunderii totodată. De aici, devotamentul său neîfămurat pentru prima scenă a țării, Teatrul Național din București, în trupa căruia a fost primit încă student fiind și pe care nu l-a părăsit niciodată, timp de șase decenii.

Elev al lui C.I. Nottara — din aceeași familie cu G. Calboreanu, Tony Bulandra, George Vrăca, Ion Manolescu, Al. Critico, V. Valentineanu, Marcel Gingulescu —, el a debutat în 1926 într-un spectacol al maestrului său, alături de Agatha Bîrșescu, remarcîndu-se imediat prin frazarea clară și precisă, prin sunetul glasului. Părea destinat, mai întîi prin darurile sale naturale — o statură impunătoare și o voce sonoră, penetrantă —, apoi prin formație, rolurilor de factură romantică din repertoriul clasic, românesc și universal. De aceea, în perioada cea mai fastă a carierei lui, cea interbelică, a jucat nenumărate asemenea roluri, impunîndu-se prin noblețea ținutei, prin rostirea limpede și nuanțată, prin modulațiile semnificative ale vocii sale de un timbru major, rezonant, ajungînd treptat la creații importante. A fost, astfel, Ovidiu din piesa omonimă a lui Vasile Alecsandri, Oedip (Sofocle), Zmeul din Înșirîte mîrgărite sau Arhanghelul Mihail din Cocoșul negru de Victor Eftimiu, dobîndind adevărate consacrare prin rolul Aligi din Fata lui Jorlo de Gabriele D'Annunzio (1939). Distribuit cu precădere în piesele în versuri, datorită capacității sale de a pune în valoare poezia cuvîntului, ritmurile și tonalitățile incantatorii, s-a distins în *Legenda funigellor* de D. Anghel și *St.O. Iosif, Prințesa îndepărtată* de Edmund Rostand, *Trendăfirii roșii* de Zaharia Bărsan. Dar munca și perseverența i-au adăugat noi valențe de expresivitate, gama rolurilor interpretate cuprinzînd deopotrivă tragedia, drama (mai ales istorică) și comedia. A fost prezent pe scenă

mine. Radioul a difuzat în mod special în această zi de sărbătoare un recital dedicat vieții și activității mele artistice, realizat de un om fin, sensibil și talentat, criticul Julieta Țintea. Am trăit acea senzație teribilă și crinčenă când aveam premieră. Mi s-a oferit posibilitatea din nou, de astă dată pe calea undelor, să fiu aproape de public. Grație priceperii realizatoarei totul s-a desfășurat foarte natural, emoționant, adică: Senzația de spectator la propriile tale spectacole este ciudată. Nu-ți mai dai seama că ești tu, personajele îți pătrund în suflet și în gând. O șansonetă — cu ale cărei acorduri voi muri în suflet — mi-a reasus în memorie atmosfera unui timp, parfumul Bucureștiului interbelic de care mă leagă atâtea amintiri. Am putut să petrec sublime momente revăzând cu ochii minții prezențe cuceritoare ale scenei, care m-au marcat afectiv, uman și profesional: George Vrca, Nicolae Bălățeanu, Emil Botta, Mihai Popescu, Ion Iancovescu, Birlic, George Calboreanu, Mimi Botta, Tanți Cocea.

M-am simțit iar aproape, pentru o clipă, de vechea pleiadă strălucită de regizori ai Naționalului: Paul Gusti, Soare Z. Soare, Moni Ghelerter, Sică Alexandrescu, Ion Șahighian. Am fost alături de Liviu Rebreanu, care m-a invitat să viu în colectivul primei scene a Jării, sau de Camil Petrescu, căruia îi datorez creația din Jojica lui Caragiale. M-am întâlnit cu personaje din marele repertoriu pe care le-am iubit foarte mult: Zoe, Arkadina, Claire Zahanessian, Doamna Maria, Mașa.

Am re trăit emoția când am pășit pentru prima oară în teatru și când în comisia de admitere la Institutul de Teatru se aflau: Lucia Sturdza Bulandra, Maria Filloți, Ion Livescu, Ion Manolescu. Am revăzut ființe dragi pe care le-am iubit nespuse și care au dat un sens existenței mele aducându-mi foarte multă căldură, dragoste și lumină — mama, Ioselina, și soțul, inginerul Camil Roger. Este ca și cum ar respira lângă mine. Sînt aici, vorbim, călătorim împreună prin amintiri și călătoriile noastre sînt frumoase pentru că avem amintiri frumoase. A fost un cadou frumos.

Recitalul mi-a trezit pentru o clipă gîndul: oare toate astea au fost sau nu au fost? Și totuși au fost. Aceste dovezi de afecțiune și de prețuire mă copleșesc și viața mea continuă să aibă un sens.

Un sens și o viață care au dat viață și sens teatrului românesc, constituindu-se într-una din paginile de aur ale istoriei sale.

LUDMILA PATLANJOGLU

În mai toate dramele istorice ale lui Nicolae Iorga, în dramele lui Ion Luca (cu mare succes în *Femea Cezarului*), trecînd în *Despot Vodă* de Alecsandri de la Toroipen la Boierul Tomșa, dovedindu-se un interpret remarcabil al multor personaje din dramaturgia shakespeariană, de la Edmund (*Regele Lear*) la Actorul din *Hamlet*, de la Ford (*Nevestele vesele din Windsor*) la Agamemnon, în primul spectacol românesc cu *Troilus și Cressida* (1936) în regia lui Soare Z. Soare, cu George Vrca și Elvira Godeanu în cuplul Iric. A strălucit prin vervă în *Paharul cu apă de Scribe*, a „electrizat sala” în *Ospățul nebunilor* de Sem Benelli. A lucrat cu regizori de formații și stiluri diferite, de la Nottara la Paul Gusti, de la Ion Șahighian la Soare Z. Soare sau Ion Sava, de la Fernando de Cruciatii la Sică Alexandrescu, Sanda Manu sau Horea Popescu. S-a integrat cu conștiinciozitate și profesionalism în orientările teatrului românesc de după 1948, adaptîndu-se mai greu tendințelor spre naturalism și uniformizare, revenind în atenție în momente de regăsire a adevăratei teatralități, distingîndu-se în spectacole cu piese de Dürrenmatt (*Vizita bătrînel doamna, Romulus cel Mare*), Miroslov Krleža (*Domnii Glenbay*) sau de autori români clasici și contemporani, cu aceeași înaltă eleganță ce-l evidențiază în orice împrejurare.

A fost societăți clase I al Teatrului Național.

A fost, mai ales, un actor care a ridicat arta cuvîntului la rangul unui adevărat cult, însoțind emisia nuanțată cu gestul adecvat ce învește și amplifică sensurile. «Înălțime și jest» — așa l-a definit un hîtru scornitor de porecle din lumea teatrului. Hîtrul nu băgase de seamă că, pentru Brancimir, la început a fost cuvîntul, a cărui cizelată și savantă rostire a făcut din el o prezență inconfundabilă pe scena românească. Nădăjduiesc că Fonoteca de aur a Radiodifuziunii păstrează ceva din inflexiunile acestei voci, care a modulată sonor figura Cidului lui Corneille.

MARGARETA BĂRBUȚA

AURELIA CAZACU

Discret, într-un mijloc de concediu, cu grijă parcă să nu deranjeze, s-a furat dincolo lepurăuș Aurelia, Aurelia noastră, picătura aceea vie, concentrată, de pastune și drag de artă. Minisecretara literară a teatrului din Galați, de toți cunoscută, de toți iubită Aurelia Cazacu. Și teatrul gălățean, și teatrul românesc au rămas mai sărace cu un năzdrăvan, mai puțin cu unul dintre acei de orice în stare numai ca TEATRUL făr' de care nu pot trăi să respire... Minuscula mea prietenă Aurelia Cazacu era unul dintre ei. Ne-am descoperit exact în urmă cu 20 de ani și am pus la cale posibilul meu debut ca regizor profesionist pe scena gălățeană. Ne-am înbrățișat, lăcrimînd amîndoi, după două decenii (și numeroase lupte, și chiar cîteva izbînzii comune), atunci cînd se zvonea că urma să-l devin director. Aurelia știa, știa că ne strîngem în brațe pentru ultima oară și era copleșitor, era tulburător, era incredibil cîtă forță de nimeni bănuț de vedea în fața marșii micuș, pasionată și uneori năstrușnic elurta noastră Aurelia. O mîngîiam pe cap, ca de atîtea ori după umiltoare și greu de uitat vizionări trecute, ca după atîtea premiere, unele izbutite, unele chiar biruitoare. Puneam la cale, pasămite, schimbările ce ne așteptau pe amîndoi și, deodată, Aurelia, rîzînd-lăcrimînd, mi-a spus: «Știu că mor, Adrian, mă întreb numai cît o să doară. Aftă... O liniște... o liniște care te obliga să-l lași omului toate cale rele și să-l gîndești cu moșusculă. Surprinzătoare, sensibilă, devotată Aurelia ȘTIA, și te umilea și răscolea puterea ei în fața trecerii-petrecerii. Și după ce a trudit și luminat ani mulți Gala comediei de la Galați, după ce a suferit de atîtea ori pentru eșecuri drepte sau blamări ne-cuvinte, părelnic vulnerabilă Aurelia, poartă de taină, pictoriță naivă de-adevăratelea, s-a prelins pe virful picioarelor, așa cum se strecura în penumbra repetițiilor, să nu deranjeze „procesul”, s-a prelins, zic, în bezna veșnicului concediu. Tocmai acum.

ADRIAN LUPU

